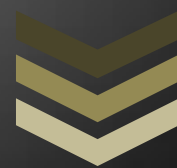

การศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียน
ผลิตภัณฑ์สุขภาพในต่างประเทศ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

การขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

โดย พลอยศรี อมรวัฒนา

ศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารบัญ	i
สารบัญตาราง	iii
สารบัญภาพ	iv
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	1-2
1.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน	1-3
1.5 ระยะเวลาและแผนการดำเนินงาน	1-4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-5
1.7 ผู้รับผิดชอบโครงการศึกษา	1-5
2 ข้อมูลภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	
2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา	2-1
2.1.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหาร	2-1
2.1.2 รูปแบบการออกกฎหมาย/กฎระเบียบของประเทศกัมพูชา	2-1
2.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	2-2
2.2.1 โครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม	2-2
2.2.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ	2-3
2.3 ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา	2-4
2.3.1 ภาวะเปรียบเทียบด้านผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศกัมพูชา	2-5
2.3.1.1 ภาวะเปรียบเทียบด้านสุขอนามัยอาหาร	2-5
2.3.1.2 ภาวะเปรียบเทียบด้านฉลากบรรจุภัณฑ์	2-9

บทที่

2.3.2	กฎระเบียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	2-10
2.3.2.1	พิธีการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า	2-10
2.3.2.2	การขออนุญาตเกี่ยวกับการผลิต	2-11
2.3.2.3	การขออนุญาตวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม	2-12
2.3.2.4	มาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม	2-13
2.3.2.5	ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน	2-13
2.3.3	การดำเนินการต่อไปในด้านกฎระเบียบ	2-16
2.4	การเปรียบเทียบกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา	2-18
3	บทวิเคราะห์กฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรคในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	
3.1	อุปสรรคจากเนื้อหาของกฎระเบียบ	3-1
3.2	อุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก	3-2
3.3	อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต	3-2
4	ข้อกำหนดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	4-1
4.1	ข้อมูลจากผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	4-2
4.1.1	ภาพรวมการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารประเภทเครื่องดื่ม) ของประเทศไทยในปัจจุบัน	4-2
4.1.2	อุปสรรคในการส่งเสริมผู้ประกอบการของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	4-3
4.1.3	มุมมองต่อการดำเนินการในการสนับสนุนการส่งออกของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	4-4

4.1.4	ข้อเสนอแนะสำหรับการสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภท เครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา	4-5
4.2	ข้อมูลจากผู้ประกอบการ	4-6
4.2.1	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ	4-6
4.2.2	กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภท เครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา	4-7
4.2.3	ข้อมูลด้านความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุน	4-11
4.2.4	ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	4-12
5	สรุป และข้อเสนอแนะ	5-1
5.1	สรุป	5-1
5.2	ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวที การเจรจาของภูมิภาคอาเซียน	5-2
5.3	แนวทางส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มภายใต้การกำกับดูแล ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล	5-4

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
1.1	แผนการดำเนินงานรายงานการศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562
2.1	ขั้นตอนสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติเมื่อต้องการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร ประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

เรื่อง
ตารางที่

หน้า

สารบัญภาพ

เรื่อง
ภาพที่

หน้า

2.1	หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม	2-2
2.2	รายการกฎระเบียบที่ใช้บังคับในปัจจุบัน	2-4

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการการศึกษาการเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในต่างประเทศ ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การศึกษาการเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งจะนำไปสู่ผลการศึกษาข้อมูลการเปรียบเทียบ รวมถึงรายการเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับการเปรียบเทียบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการไทย

ตามขอบเขตการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและศึกษาข้อมูลการเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1) การเปรียบเทียบด้านผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วย การเปรียบเทียบด้านสุขอนามัยอาหาร และการเปรียบเทียบด้านฉลากบรรจุภัณฑ์ และ 2) การเปรียบเทียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วย การเปรียบเทียบด้านพิธีการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า การขออนุญาตการผลิต การขออนุญาตวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม โดยมีหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทมากที่สุดในการกำกับดูแลดังกล่าวประกอบด้วยกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการตรวจสอบภาวะตลาดในธุรกิจค้าขาย พัฒนาการอบกฎหมายและการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานสินค้านำเข้าและส่งออก และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลด้านสุขอนามัยอาหาร รวมถึงการพัฒนารอบกฎหมายและการเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยอาหาร

ทั้งนี้ การจัดลำดับข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลจากผู้บริหารของ อย. และผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยสามารถแบ่งประเภทอุปสรรคออกเป็น 1) อุปสรรคจากเนื้อหาของการเปรียบเทียบ ซึ่งอุปสรรคลำดับที่ 1 คือ ข้อกำหนดด้านสุขอนามัยอาหาร อุปสรรคลำดับที่ 2 คือ ข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร และอุปสรรคลำดับที่ 3 คือ ข้อกำหนดด้านฉลากผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวเป็นปัญหาในระดับน้อยหรือน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับ 2) อุปสรรคที่เกิดจากขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก โดยอุปสรรคลำดับที่ 1 คือ ข้อมูลการเปรียบเทียบไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่

อย่างเพียงพอ อุปสรรคลำดับที่ 2 คือ ภาวะเทียบมักไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ อุปสรรคลำดับที่ 3 คือ ความไม่แน่นอนของการบังคับใช้ภาวะเทียบ อุปสรรคลำดับที่ 4 คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่แน่นอน และความล่าช้าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และอุปสรรคลำดับที่ 5 คือ เอกสารยากแก่การกรอก

ในส่วนของความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุนนั้น ผู้ประกอบการประสงค์จะได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนี้ ความต้องการลำดับที่ 1 การจัดทำสรุปข้อมูลหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม ความต้องการลำดับที่ 2 การกำหนดมาตรการด้านแรงจูงใจ อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษี ความต้องการลำดับที่ 3 การจัดทำคู่มือเกณฑ์ความตกลงอาเซียนที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ความต้องการลำดับที่ 4 การส่งเสริมภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือในคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศไทย ความต้องการลำดับที่ 5 การให้ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดศึกษาทางด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในรูปแบบเงินและไม่เป็นเงิน และการจัดหาแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

จากการศึกษา นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยและหน่วยงานภาคของประเทศกัมพูชา การจัดทำคู่มือการลงทุน การสนับสนุนด้านวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศักยภาพของทีมีเจรจาด้านต่างประเทศของ อย. และ 2) แนวทางส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทย การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

1.1 หลักการและเหตุผล

ผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นสินค้ากลุ่มสำคัญที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์) ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 และยังเป็นสินค้าที่ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนต้องการส่งออกเพื่อแข่งขัน โดยมีการพัฒนาข้อตกลงร่วมกันให้เกิดการค้าขายโดยสะดวก ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพจำเป็นต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลโดยเฉพาะการค้าสินค้าผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยกองแผนงานและวิชาการได้วางแผนส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถส่งออกได้ตามแผนยุทธศาสตร์ของ อย. อย่างไรก็ตาม จากการหารือร่วมกันระหว่างกองแผนงานและวิชาการ กับผู้ประกอบการพบว่า แม้จะมีหลายหน่วยงานในประเทศที่จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ประกอบการอยู่แล้ว แต่อุปสรรคหลักในการส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพไปแข่งขัน คือความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในต่างประเทศ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ด้วยเหตุดังกล่าว อย. จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีศักยภาพในต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันอย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ จากการหารือร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พบว่า ควรดำเนินการศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแนวทางการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในต่างประเทศ สำหรับการเผยแพร่อำนวยความสะดวกในการส่งออกแก่ผู้ประกอบการ และส่งเสริมการส่งออกต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.3.1 จัดทำกรอบการดำเนินงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็น

1.3.2 รวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

1.3.3 วิเคราะห์ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

1.3.4 จัดทำ (ร่าง) รายงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ที่มีข้อมูลประกอบด้วย รายการภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในกัมพูชา สรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาที่มีข้อมูลและข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา พร้อมทั้งนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็น

1.3.5 สืบหาข้อมูลเพื่อจัดทำรายละเอียด ได้แก่ (1) ขั้นตอนและเอกสารสำหรับประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา (2) ลำดับข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา และ (3) ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน

1.3.6 จัดทำ (ร่าง) รายงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ที่มีข้อมูลประกอบด้วย รายการภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในกัมพูชา สรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ขั้นตอนและเอกสารสำหรับประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาที่มีข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาระหว่างประเทศ พร้อมทั้งนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็น

1.3.7 จัดทำรายงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา (ฉบับสมบูรณ์)

1.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

1.4.1 สํารวจแนวคิด รวมทั้งนโยบาย และการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชาที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อาทิ มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านการกำกับดูแลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศกัมพูชา

1.4.2 ศึกษา และรวบรวมข้อมูลภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา โดยแหล่งข้อมูลจะแบ่งออกเป็น (1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ อาทิ ราชกิจ (Preah Reach Kram) กฎฎีกาย่อย (Anukrit/Sub-Decree) และประกาศ (Prakas) และ (2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ บทวิเคราะห์กฎหมาย รวมถึงติดตามความคืบหน้าในการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Law)

1.4.3 วิเคราะห์ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งจะดำเนินการโดยนำข้อมูลภาวะเปรียบเทียบที่ได้ในข้อ 1.4.2 มาวิเคราะห์เพื่อระบุข้อกำหนดและ/หรือ เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการไทยต้องปฏิบัติตามเมื่อต้องการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา รวมถึงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศกัมพูชาที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระบุข้อกำหนดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา หรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ดังกล่าวจะคำนึงถึงศักยภาพของผู้ประกอบการไทยในปัจจุบันประกอบด้วย

1.4.4 สํารวจข้อมูลร่วมกับกองแผนงานและวิชาการ โดยการสัมภาษณ์หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ อย. รวมไปถึงการสัมภาษณ์หรือประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้ประกอบการภาคเอกชนจำนวนประมาณ 2-3 ราย เพื่อจัดทำรายละเอียด ได้แก่ (1) ขั้นตอนและเอกสารสำหรับประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา (2) ลำดับข้อกำหนดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา และ (3) ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน

1.4.5 จัดทำ (ร่าง) รายงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา พร้อมทั้งนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นก่อนการส่งมอบรายงานฉบับสมบูรณ์

1.5 ระยะเวลาและแผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการศึกษาทั้งสิ้น 6 เดือน (178 วัน) นับจากวันที่ลงนามในสัญญา (4 มกราคม 2562 – 30 มิถุนายน 2562)

ตารางที่ 1.1 แผนการดำเนินงานรายงานการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

กิจกรรม	ระยะเวลา (เดือน)					
	1	2	3	4	5	6
1. การเตรียมและวางแผนการดำเนินงาน	→					
1.1 ประสานงานเพื่อขอข้อมูลเบื้องต้น อาทิ สถานการณ์ปัจจุบันของการค้าผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา	→					
1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น		→				
2. การศึกษา และรวบรวมข้อมูลภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชา	→					
2.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ อาทิ ราชกิจ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง		→				
2.2 รวบรวมข้อมูลทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม		→				
2.3 จัดหาผู้แปลภาวะเปรียบเทียบภาษากัมพูชา (แล้วแต่กรณี)		→				
2.4 จัดทำรายการภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา		→				
2.5 จัดทำสรุปภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา		→				
2.6 วิเคราะห์ข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา		→				
3. การจัดทำ (ร่าง) รายงานครั้งที่ 1	→					
3.1 นำเสนอ (ร่าง) รายงาน		★				
4. การสำรวจข้อมูลร่วมกับกองแผนงานและวิชาการ	→					
4.1 ดำเนินการสัมภาษณ์หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ		→				
4.2 จัดทำรายละเอียดขั้นตอนและเอกสารสำหรับประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม		→				
4.3 จัดทำลำดับข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม		→				
4.4 จัดทำข้อเสนอแนะ		→				
5. การจัดทำ (ร่าง) รายงานครั้งที่ 2	→					
5.1 นำเสนอ (ร่าง) รายงาน		→				★
6. การจัดทำรายงาน ฉบับสมบูรณ์	→					

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลการศึกษาข้อมูลกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องใช้ประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแนวทางการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับเผยแพร่แก่ผู้ประกอบการ

1.6.2 ผลการวิเคราะห์และจัดลำดับกฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรคในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา

1.6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการไทย

1.7 ผู้รับผิดชอบโครงการศึกษา

นางสาวพลอยศรี อมรวัฒนา

ข้อมูลกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหาร ประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา

2.1.1 นโยบายและมาตรการส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหาร

นโยบายของประเทศกัมพูชาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

(1) นโยบายด้านสุขอนามัยอาหาร (National Strategy for Food Security and Nutrition)

ออกโดยรัฐบาลประเทศกัมพูชา ซึ่งมุ่งส่งเสริมสุขอนามัยอาหารและการเข้าถึงแหล่งอาหารที่ถูกสุขอนามัย และถูกหลักโภชนาการ

(2) นโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุน โดยหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการลงทุน

ของเอกชนในประเทศกัมพูชา คือ หน่วยงานส่งเสริมการลงทุน (Council for the Development of Cambodia) ซึ่งมีหน้าที่ในการสร้างความมั่นใจและดึงดูดการลงทุนทั้งจากในประเทศและต่างประเทศรวมถึง การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)

กิจการที่มีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมการลงทุนครอบคลุมถึงการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีเงินลงทุนไม่น้อยกว่า 500,000 ดอลลาร์ สรอ. แต่กิจกรรมในเชิงพาณิชย์ อาทิ การนำเข้า ส่งออก ขายส่ง ขายปลีก ไม่มีสิทธิขอรับการส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้ มาตรการส่งเสริมการลงทุนประกอบด้วย 1) การยกเว้น ภาษีกำไร (Profit Tax) เป็นระยะเวลา 3-9 ปี 2) การคิดค่าเสื่อมราคาในอัตราพิเศษ ร้อยละ 40 (กรณี ไม่เลือกรับการยกเว้นภาษีกำไร) 3) การยกเว้นภาษีนำเข้า วัสดุก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องจักรในการผลิต 4) การยกเว้นภาษีนำเข้า วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต สำหรับการผลิตเพื่อส่งออก และ 5) การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สำหรับสินค้าที่นำมาเป็นส่วนประกอบของสินค้าส่งออก

2.1.2 รูปแบบการออกกฎหมาย/กฎระเบียบของประเทศกัมพูชา

รูปแบบการออกกฎหมายของประเทศกัมพูชา มีดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายลำดับสูงสุด

(2) พระราชบัญญัติ (Law/Chbab) เป็นกฎหมายลำดับรองที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยรัฐสภาเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ

(3) ราชกิจ (Preach Reach Kram) เป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นตามที่ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีร้องขอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ หรือตั้งหน่วยงานภาครัฐขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ราชกิจจะมีศักดิ์เทียบเท่าพระราชบัญญัติ

(4) กฎฎีกาย่อย (Sub-Decree/Anukrit) เป็นกฎหมายที่ร่างขึ้นโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอให้ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติและให้นายกรัฐมนตรีลงนามเพื่อกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยของกฎหมาย

(5) ประกาศ (Prakas) เป็นกฎหมายซึ่งออกโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

(6) มตินายกรัฐมนตรีหรือมติรัฐมนตรี (Sech Kdei Samrach) ซึ่งออกโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการชั่วคราว

(7) หนังสือเวียน (Sarachor) ออกโดยนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อมีคำสั่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมาย โดยหนังสือเวียนดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

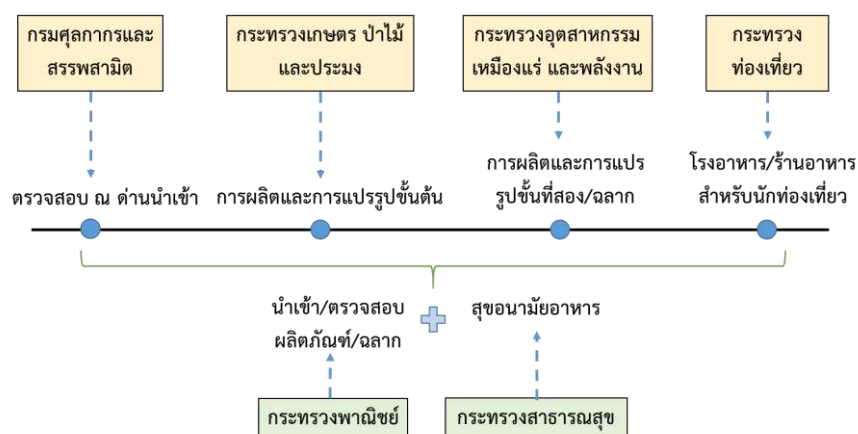
(8) ข้อบังคับท้องถิ่น (Deika) ออกโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยข้อบังคับดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเฉพาะในท้องถิ่นนั้น ๆ และห้ามขัดหรือแย้งกับกฎหมายระดับประเทศ

2.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

2.2.1 โครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม

เครื่องดื่มถือเป็นผลิตภัณฑ์อาหารประเภทหนึ่งตามกฎหมายของประเทศกัมพูชา โดยหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล ควบคุม และตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มที่จำหน่ายในประเทศกัมพูชา ประกอบไปด้วยหลายหน่วยงาน สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม

2.2.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

2.2.1 กระทรวงพาณิชย์ (Ministry of Commerce) มีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานเพื่อส่งเสริมการค้าในด้านการตรวจสอบภาวะตลาดในธุรกิจค้าขาย อาทิ พัฒนารอบกฎหมาย/กฎระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินการและใช้มาตรการพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของอาหาร ซึ่งรวมถึงการห้ามจำหน่ายและการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ Cambodia Import-Export Inspection and Fraud Repression Directorate-General (Camcontrol) ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ ยังเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานสินค้านำเข้า/ส่งออกร่วมกับกรมศุลกากร รวมถึงการเป็นเลขานุการของ National Codex Committee และ SPS National Enquiry Point

2.2.2 กระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Health) มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารในส่วนของผู้บริโภค อาทิ จัดเตรียมนโยบาย กรอบกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานด้านความสะอาดและสุขอนามัย

2.2.3 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries) มีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานเพื่อส่งเสริมการค้าในด้านการอาหารและธุรกิจอาหารในระดับการผลิตและการแปรรูปขั้นต้น อาทิ จัดเตรียมนโยบายและกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหารในระดับการผลิตและการแปรรูปขั้นต้น และการเฝ้าระวังและตรวจสอบอาหารและธุรกิจอาหารในระดับการผลิตและการแปรรูปขั้นต้น

2.2.4 กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน (Ministry of Industry, Mines and Energy) มีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานเพื่อส่งเสริมการค้าในด้านการอาหารและธุรกิจอาหารในระดับการแปรรูปขั้นที่สอง อาทิ จัดเตรียมนโยบายและกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยและมาตรฐานของอาหารเฝ้าระวังและตรวจสอบอาหารและธุรกิจอาหารที่ผลิตโดยโรงงานอุตสาหกรรม รวมไปถึงการกำกับดูแลการตั้งโรงงานผลิต และการกำกับดูแลมาตรฐานฉลากผลิตภัณฑ์

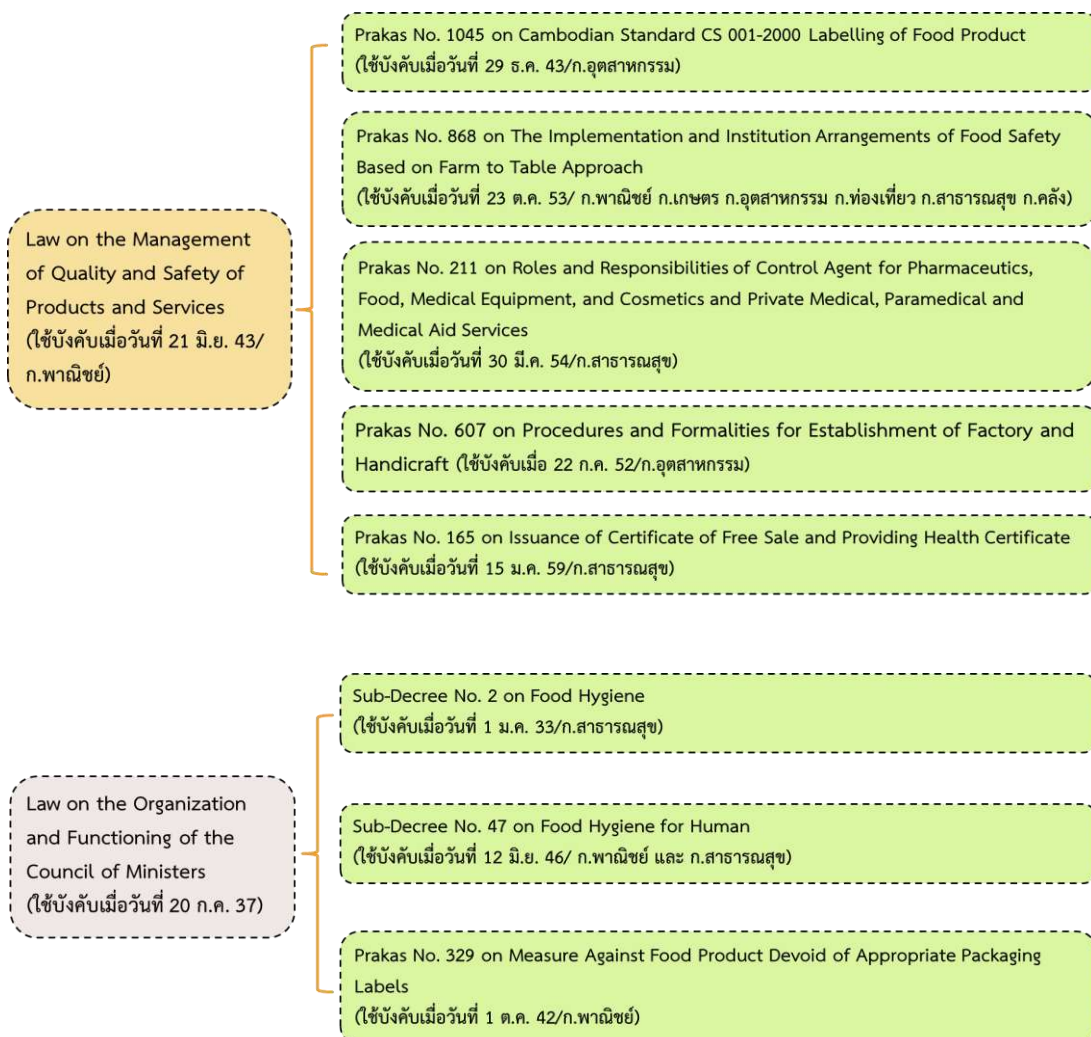
2.2.5 กระทรวงท่องเที่ยว (Ministry of Tourism) เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนและ/หรือใบอนุญาตให้จัดตั้งและประกอบธุรกิจอาหาร ณ ร้านอาหารและร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

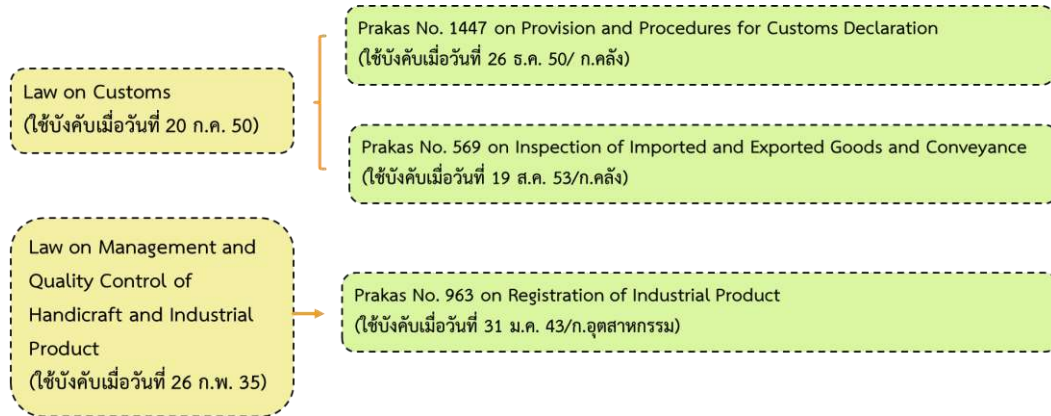
2.2.6 กรมศุลกากรและสรรพสามิต (The General Department of Customs and Excise of Cambodia) มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร ณ จุดตรวจระหว่างประเทศ

2.3 ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา

ประเทศกัมพูชาไม่มีการจำกัดปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม โดยการกำกับดูแลควบคุม และตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มมีภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับและอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง เนื่องจากประเทศกัมพูชายังอยู่ในระหว่างการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety Law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสินค้าเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีการรวบรวมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบหลายฉบับ อาทิ ความปลอดภัยของอาหาร ฉลากอาหาร การโฆษณาผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานสินค้านำเข้าและส่งออก ให้อยู่ในฉบับเดียวกันในทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติอาหารของประเทศไทย

ภาพที่ 2.2 รายการกฎระเบียบที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

ทั้งนี้ กฎระเบียบของประเทศกัมพูชาจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักคือ 1) กฎระเบียบด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ซึ่งประกอบด้วย กฎระเบียบด้านสุขอนามัยอาหาร และกฎระเบียบด้านฉลากบรรจุภัณฑ์ และ 2) กฎระเบียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วยกฎระเบียบด้านพิธีการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า การขออนุญาตการผลิต การขออนุญาตวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 กฎระเบียบด้านผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศกัมพูชา

2.3.1.1 กฎระเบียบด้านสุขอนามัยอาหาร

(1) ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ

(Reach Kram No. NS/RKM/0600/001 Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services) ใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2543 และกฎระเบียบนี้จะอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ กฎระเบียบดังกล่าวมุ่งเน้นที่การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ โดยกำหนดหลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการให้ข้อมูลและติดฉลากสินค้าและบริการ การนำเข้าสินค้า การปราบปรามการทุจริตทางการค้า การดำเนินการกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดอันตราย และกระบวนการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นกฎระเบียบหลักที่ใช้เป็นฐานอำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้กับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มด้วย โดยสามารถสรุปหลักการของกฎระเบียบฉบับนี้ได้ดังนี้

(1.1) การให้ข้อมูลและติดฉลากสินค้าและบริการ กำหนดให้ต้องแสดงข้อมูลเป็นภาษาเขมร อาทิส่วผสม องค์ประกอบ คู่มือการใช้งาน วันผลิต และวันหมดอายุ

(1.2) การนำเข้า/ส่งออกสินค้า ผู้ประกอบการต้องยื่นเอกสารว่ามีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (Compliance certificate) สำหรับการนำเข้า/ส่งออกสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของผู้บริโภค อาจกระทบต่อการค้าที่เป็นธรรม อาจช่วยพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในประเทศ หรือเป็นสินค้าที่ถูกกำหนดโดยสนธิสัญญาระหว่างประเทศให้ต้องยื่นเอกสารประกอบการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า

(1.3) การปราบปรามการทุจริตทางการค้า กำหนดให้กระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปราบปรามการทุจริตทางการค้า มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ โดยสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่ผลิต แปรรูป ประกอบกิจการพาณิชย์ และให้บริการ รวมถึงตรวจสอบวิธีการขนส่งสินค้า คลังสินค้า สำนักงานและสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่สามารถทำการตรวจสอบผลิตภัณฑ์โดยวิธีการตรวจสอบด้วยสายตา หรือใช้เครื่องมือตรวจวัดหรือตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารว่าผลิตภัณฑ์มีการผลิต การแปรรูป การประกอบการพาณิชย์ และการให้บริการสอดคล้องกับภาวะเทียบที่เกี่ยวข้อหรือไม่ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สามารถเก็บตัวอย่างสินค้าเพื่อใช้สำหรับการทดสอบในห้องปฏิบัติการได้ โดยการทดสอบจะต้องใช้วิธีการตามที่ระบุไว้ในประกาศของกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่ หรือถ้าไม่มีการระบุวิธีการทดสอบ ห้องปฏิบัติการก็สามารถใช้วิธีการทดสอบอื่นที่ได้รับการรับรองในระดับสากลได้ และเมื่อทำการทดสอบเสร็จสิ้นแล้วให้ห้องปฏิบัติการจัดทำประกาศผลการทดสอบว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดในภาวะเทียบและไม่มีเหตุทุจริตใดเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หากทดสอบแล้วพบว่า ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในภาวะเทียบหน่วยงานที่ทำการทดสอบจะต้องดำเนินการทางศาลต่อผู้กระทำผิดต่อไป

(1.4) การดำเนินการกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ผู้ประกอบการต้องยื่นเอกสารแสดงรายละเอียด (Submission of a declaration) และขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการผลิตหรือวางจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของผู้บริโภค

(1.5) กระบวนการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ กำหนดให้ Camcontrol สังกัดกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ รวมถึงการเข้าไปตรวจสอบที่สถานประกอบการที่ใช้ในการผลิต การค้าขายหรือการให้บริการ รวมไปถึงยานพาหนะที่ใช้ขนส่งและคลังสินค้า

นอกจากนี้ ภาวะเทียบนี้ยังกำหนดว่าจะต้องมีการกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์อาหารให้ครอบคลุมเรื่องการแปรรูปอาหาร ความบริสุทธิ์ของอาหาร ส่วนผสมที่ใช้

ในการผลิตอาหาร บรรจุภัณฑ์ของอาหาร รวมไปถึงสุขอนามัยอาหารตั้งแต่กระบวนการผลิต ขนส่ง จนถึง การวางจำหน่าย และสุขภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมอาหาร ไว้ในกฎฎีกาย่อย (Sub-Decree) หรือประกาศที่เกี่ยวข้องด้วย

(2) กฎฎีกาย่อย เรื่อง สุขอนามัยอาหาร (Sub-Decree No. 2 on Food Hygiene)

ออกโดยคณะรัฐมนตรีตามที่กระทรวงสาธารณสุขร้องขอและใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2533 ทั้งนี้ กฎระเบียบดังกล่าวกำหนดให้ผู้ผลิตอาหาร ผู้จัดจำหน่าย ผู้บรรจุผลิตภัณฑ์ และบริการ ต้องตรวจสอบสุขภาพ อย่างน้อยทุกหกเดือน และกำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องยื่นคำขอใบรับรองสุขอนามัยจาก Food Safety Bureau ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัด Department of Food and Drugs ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ก่อนการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ โดยเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำขอใบรับรองสุขอนามัย (Food Hygiene Certificate) ได้แก่ (1) หนังสือรับรองการจดทะเบียนธุรกิจ (Manufacturing Registration Certificate) จากกระทรวงพาณิชย์ (2) หนังสือรับรองสิทธิบัตร (Patent Certificate) (3) ส่วนผสม (Specification of ingredient) (4) หนังสือรับรองมาตรฐานจากโรงงานผู้ผลิตสินค้า ได้แก่ Good Manufacturing Practice (GMP), Good Hygiene Practice (GHP), Hazard Analysis Critical Control point (HACCP) (5) หนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ (Certificate of Free Sale) สำหรับสินค้านำเข้า และ (6) ตัวอย่างสินค้าจำนวน 3 หน่วย

(3) กฎฎีกาย่อย เรื่อง สุขอนามัยอาหารสำหรับมนุษย์ (Sub-Decree No. 47 on Food Hygiene for Human)

ใช้บังคับเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2546 โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามขอบเขตอำนาจเพื่อควบคุมสุขอนามัย อาหาร รวมถึงเครื่องตั้งตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตจนกระทั่งผลิตภัณฑ์เสร็จสมบูรณ์ การขนส่ง และการตลาด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(3.1) สถานที่ สิ่งปลูกสร้าง และส่วนต่อเติมจะต้องตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และ จะต้องสะอาดและได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสมสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ห้องต่าง ๆ ภายในสิ่งปลูกสร้างต้องสามารถป้องกันสิ่งสกปรกจากภายนอก หรือการแพร่กระจายของแมลง หนู และสัตว์ ชนิดอื่น ๆ ได้ และหากเป็นไปได้ สถานที่สำหรับใช้เก็บผลิตภัณฑ์อาหารต้องแยกต่างหากจากห้องที่ใช้สำหรับ ใหพนักงานพักอาศัย

(3.2) วัสดุอุปกรณ์ทุกประเภทที่อาจสัมผัสกับผลิตภัณฑ์อาหารจะต้องมีการทำ ความสะอาดและฆ่าเชื้อ

(3.3) วิธีการขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรถบรรทุกหรือรถพ่วงจะต้องมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมและมีการบำรุงรักษาเป็นอย่างดีเพื่อป้องกันการปนเปื้อนเป็นผลิตภัณฑ์หรือทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารเสีย

(3.4) พนักงานต้องรักษาสุขอนามัยทั้งเสื้อผ้าและร่างกาย

(3.5) วัตถุดิบและส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตอาหารต้องไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และผลิตภัณฑ์อาหารจะต้องได้รับการป้องกันจากการปนเปื้อนทุกประเภทโดยผ่านการห่อหุ้มที่สะอาดปราศจากการปนเปื้อน เว้นแต่ผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวจะมีการห่อหุ้มตามธรรมชาติอยู่แล้ว อาทิ เปลือก กล้วย

(4) ประกาศ เรื่อง แนวทางด้านความปลอดภัยของอาหารจากฟาร์มสู่โต๊ะอาหาร

(Prakas No. 868 on The Implementation and Institution Arrangements of Food Safety Based on the Farm to Table Approach) เป็นประกาศร่วมของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน กระทรวงท่องเที่ยว กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการคลัง ใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2553 ซึ่งออกภายใต้ ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ โดยประกาศดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการในการรับรองว่าอาหารซึ่งรวมถึงเครื่องดื่มจะไม่เป็นอันตรายหรือกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค เมื่อมีการจัดเตรียมหรือรับประทานตามวัตถุประสงค์ของการใช้ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(4.1) ให้หน่วยงานภาครัฐทั้ง 6 แห่งร่วมกันดำเนินงานด้านสุขอนามัยอาหารภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กล่าวในข้อ 2.2.2 ข้างต้น พร้อมทั้งกำหนดให้หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจอาหารเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหาร รวมถึงการดำเนินการที่จำเป็นด้านความปลอดภัยของอาหาร

(4.2) ให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการจัดเตรียมเรื่องความปลอดภัยของอาหารและนำระบบการบริหารความปลอดภัยของอาหารมาปฏิบัติ (Food Safety Management System: FSMS)

ทั้งนี้ ระบบความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety System) จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของข้อตกลง World Trade Organization (WTO) ว่าด้วยมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขภาพของพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) และอุปสรรคทางเทคนิคด้านการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) และจะต้องสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติของสากลและภูมิภาค อาทิ บทบัญญัติด้านอาหารของ ASEAN พร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการรับรองความ

ปลอดภัยของอาหารในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการผลิตและการแปรรูปขั้นต้น ด้านการแปรรูปขั้นที่สอง และด้านการตลาด

(5) ประกาศ เรื่อง บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานควบคุมด้านยา อาหาร เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอาง และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ส่วนตัว (Prakas No. 211 on Roles and Responsibilities of Control Agent for Pharmaceuticals, Food, Medical Equipment, and Cosmetics and Private Medical, Paramedical and Medical Aid Services) ออกโดยกระทรวงสาธารณสุขภายใต้ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ ใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 ประกาศฉบับนี้ตั้งหน่วยงานควบคุมฯ ให้มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การนำเข้า/ส่งออก และการโฆษณา ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสาธารณสุขและชีวิตของประชาชนในประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ สำหรับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวในการควบคุมผลิตภัณฑ์อาหาร จะครอบคลุมการตรวจสอบสุขอนามัยและความปลอดภัยของอาหารในระดับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงการให้คำปรึกษาและกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยและความปลอดภัยของอาหารที่ร้านอาหาร แผง/ร้านจำหน่ายอาหาร ตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย

2.3.1.2 กฎระเบียบด้านฉลากบรรจุภัณฑ์

(1) ประกาศ เรื่อง มาตรการในการดำเนินการกับผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ติดฉลากบรรจุภัณฑ์อย่างเหมาะสม (Prakas No. 329 on Measure Against Food Product Devoid of Appropriate Packaging Labels) ออกโดยกระทรวงพาณิชย์และใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2542 โดยกำหนดห้ามมิให้นำเข้า หมุนเวียน จำหน่าย หรือจัดแสดงเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ติดฉลากอย่างเหมาะสมหรือที่มีฉลากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของประกาศ ซึ่งต้องครอบคลุมถึง ชื่อของผลิตภัณฑ์ ชื่อและที่อยู่ของผู้รับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ผู้ผลิต ผู้บรรจุหรือผู้ทำการทอหรือผู้จำหน่าย) แหล่งที่มา คุณภาพ/น้ำหนัก/ปริมาณ หมายเลขรุ่นการผลิต วันที่ผลิต วันหมดอายุ ส่วนผสม คำแนะนำการใช้ (หากเกี่ยวข้อง) และใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกหมุนเวียนในตลาด (หากจำเป็นต้องมี) ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่มีฉลากหรือมีฉลากไม่เป็นไปตามที่กำหนด จะถูกส่งคืนให้แก่เจ้าของเพื่อทำการแก้ไขให้ถูกต้อง หรือถูกยึดและทำลาย หรือส่งกลับทางเรือหรือเครื่องบินในกรณีที่เป็นสินค้านำเข้า

(2) ประกาศ เรื่อง มาตรฐานการแสดงฉลากผลิตภัณฑ์อาหาร (Prakas No. 1045 on Cambodian Standard CS 001-2000 Labelling of Food Product) ออกโดยกระทรวงอุตสาหกรรม

เหมืองแร่ และพลังงาน และใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2543 โดยออกภายใต้ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ เพื่อกำหนดมาตรฐานสำหรับการติดฉลากผลิตภัณฑ์อาหาร รวมถึงเครื่องดื่มที่บรรจุหีบห่อทั้งหมด โดยบนฉลากต้องมีข้อมูลอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ชื่อของอาหาร เครื่องหมายการค้า รายการส่วนผสม ส่วนประกอบสุทธิและน้ำหนักทั้งหมด ชื่อและที่อยู่ของผู้รับผิดชอบผลิตภัณฑ์ ประเทศแหล่งกำเนิด หมายเลขรุ่นการผลิตของผลิตภัณฑ์ วันเดือนปีที่ผลิตหรือหมดอายุ คำแนะนำการใช้ ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศสำหรับใช้ในประเทศจะต้องแสดงฉลากเป็นภาษาเขมร โดยอาจได้รับอนุญาตให้ใช้ภาษาต่างประเทศประกอบได้ และสำหรับผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจะต้องแสดงฉลากเป็นภาษาเขมรด้วย

2.3.2 กฎระเบียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

2.3.2.1 พิธีการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า

การนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มต้องมีการขอใบรับรองสุขอนามัย (Food Hygiene Certificate) จากกระทรวงสาธารณสุขตามกฤษฎีกาย่อย เรื่อง สุขอนามัยอาหารในข้อ 2.3.1.1 ข้างต้น และเมื่อสินค้ามาถึงประเทศกัมพูชา ผู้ประกอบการต้องจัดเตรียมเอกสารตามขั้นตอนพิธีการศุลกากร ดังนี้

(1) ประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขอใบศุลกากร (Prakas No. 1447 on Provision and Procedures for Customs Declaration) ออกโดยกระทรวงการคลังภายใต้กฎหมายว่าด้วยศุลกากร (Law on Customs) และใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2550 โดยประกาศดังกล่าว กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องแสดงใบศุลกากรเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทางอิเล็กทรอนิกส์เมื่อสินค้าถึงที่ประเทศกัมพูชาและต้องยื่นเอกสารประกอบ ได้แก่ บัญชีราคาสินค้า (Commercial invoice) บัญชีบรรจุหีบห่อสินค้า (Packing list) ใบขนส่งสินค้า (Transportation document) ใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of origin) ใบประกันภัยสินค้า (Insurance certificate) ใบอนุญาตการส่งออก (License) หรือ ใบอนุญาตการส่งออกของสินค้า (Permit)

(2) ประกาศ เรื่อง การตรวจสอบสินค้านำเข้าและสินค้าส่งออก และการขนส่ง (Prakas No. 569 on Inspection of Imported and Exported Goods and Conveyance) ออกโดยกระทรวงการคลังภายใต้กฎหมายว่าด้วยศุลกากร ใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2553 ซึ่งประกาศดังกล่าว กำหนดให้กรมศุลกากรมีหน้าที่ตรวจสอบสินค้านำเข้า/ส่งออกพร้อมกับ Camcontrol ว่าสินค้านำเข้า/ส่งออกตรงกับข้อมูลในใบศุลกากรและตรวจสอบว่าสินค้านำเข้า/ส่งออกดังกล่าวผิดกฎหมายหรือไม่

2.3.2.2 การขออนุญาตเกี่ยวกับการผลิต

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะผลิตผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา จะต้องขออนุญาตตั้งโรงงานผลิต และขอใบอนุญาตในการผลิต ดังนี้

(1) ประกาศ เรื่อง กระบวนการจัดตั้งโรงงานและศูนย์หัตถกรรม (Prakas No. 607 on Procedures and Formalities for Establishment of Factory and Handicraft) ออกโดยกระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน ภายใต้ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ และใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2552 โดยประกาศฉบับนี้ใช้บังคับกับการตั้งสถานที่ผลิตเพื่อขายสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม บุหรี่ เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น โดยหากเป็นสถานที่ที่มีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งมีมูลค่าอะไหล่รวมกันเท่ากับหรือมากกว่า 50,000 ดอลลาร์ สรอ. จะถือเป็นโรงงาน และหากมูลค่าต่ำกว่า 50,000 ดอลลาร์ สรอ. จะถือเป็นศูนย์หัตถกรรม

ภายใต้ประกาศดังกล่าว ผู้ประกอบการมีหน้าที่ยื่นใบคำขออนุญาตก่อสร้างสถานที่ผลิต พร้อมเอกสารประกอบ ให้กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน พิจารณาออกใบอนุญาตก่อสร้างสถานที่ผลิต (Establishment Permit) ได้แก่ (1) บัตรประชาชนหรือหนังสือเดินทางของผู้ยื่นคำขอ (2) หนังสือรับรองการจดทะเบียนธุรกิจ (3) เอกสารการอนุญาตสถานที่ที่จะใช้ตั้งสถานที่ผลิต (Location Approval) จากหน่วยงานท้องถิ่น และในกรณีที่เป็นการก่อสร้างสถานที่ผลิตอาหารหรือเครื่องดื่มสำหรับบริโภค ผู้ประกอบการต้องยื่นเอกสารเพิ่มเติม ได้แก่ (1) แบบแปลนแผนผังสิ่งปลูกสร้าง (2) ตารางแสดงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) (3) เอกสารแสดงการอนุญาตจากหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของประเทศกัมพูชา (Council for the Development of Cambodia) (หากมี) (4) เอกสารอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการประสงค์จะยื่นเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาของกระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน ทั้งนี้ ใบอนุญาตก่อสร้างดังกล่าวจะไม่มีวันหมดอายุ และเมื่อการก่อสร้างสถานที่ผลิตได้เสร็จสิ้นแล้ว ผู้ประกอบการมีหน้าที่ยื่นใบคำขออนุญาตผลิต ให้กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน พิจารณาออกใบอนุญาตในการผลิต (Operating License) โดยใบอนุญาตดังกล่าวจะมีอายุ 3 ปีนับจากวันออกใบอนุญาต และจะมีการต่ออายุโดยอัตโนมัติเมื่อผู้ประกอบการได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและยื่นรายงานประจำปีให้แก่กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน

นอกจากนี้ โรงงานผลิตดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กฎระเบียบอื่นกำหนดด้วย เช่น กฎศุขกียาย่อย เรื่อง สุขอนามัยอาหารสำหรับมนุษย์ กำหนดให้โรงงานผลิต วัตถุประสงค์ที่ใช้ผลิต รวมถึงพนักงานผลิตต้องมีสุขอนามัยที่ดี

2.3.2.3 การขออนุญาตวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม

ก่อนที่ผู้ประกอบการจะสามารถวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาได้นั้น ผู้ประกอบการต้องดำเนินการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมถึงขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ (Certificate of Free Sale) หรือหนังสือรับรองความปลอดภัย (Health Certificate) จากกระทรวงสาธารณสุข โดยมีภาวะเทียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ประกาศ เรื่อง การจดทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Prakas No. 963 on Registration of Industrial Product) ออกโดยกระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน ใช้บังคับเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2543 ประกาศฉบับนี้กำหนดวิธีการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งรวมถึงอาหารและเครื่องดื่มเพื่อป้องกันการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลอมแปลงหรือไม่ได้มาตรฐาน โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปจดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงานก่อนที่จะวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในประเทศกัมพูชา ซึ่งเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการจดทะเบียนประกอบด้วยแบบฟอร์มคำขอ ตัวอย่างฉลาก หนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า รายการส่วนผสมที่ใช้ในการผลิต วงจรชีวิตอย่างย่อของผลิตภัณฑ์ (Product cycle) ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ และหนังสือรับรองการปฏิบัติตามมาตรฐาน

(2) ประกาศ เรื่อง การออกหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์และการออกหนังสือรับรองความปลอดภัย (Prakas No. 165 on Issuance of Certificate of Free Sale and Providing Health Certificate) ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้ราชกิจ เรื่อง วิธีตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ และใช้บังคับเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559 เพื่อกำหนดวิธีการขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์หรือการขอหนังสือรับรองความปลอดภัยเพื่อแสดงคุณภาพ สุขอนามัย และความปลอดภัยของอาหาร โดยประกาศนี้ใช้กับผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตในประเทศ และผลิตภัณฑ์อาหารที่นำเข้ามาจากประเทศอื่นเพื่อจำหน่ายในประเทศกัมพูชา

ผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของโรงงานการผลิต ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์อาหาร มีหน้าที่ต้องขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ หรือหนังสือรับรองความปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่ง จากกระทรวงสาธารณสุข โดยยื่นเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ได้แก่ แบบฟอร์มคำขอ และหนังสือแสดงการปฏิบัติตามมาตรฐาน (อาทิ ISO) ทั้งนี้ เมื่อเอกสารครบถ้วนแล้ว กระทรวงสาธารณสุขจะพิจารณาออกหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ หรือหนังสือรับรองความปลอดภัยภายใน 30 วันทำการ และหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ หรือหนังสือรับรองความปลอดภัยดังกล่าวจะมีอายุ 1 ปี

นอกจากนี้ จากการสอบถามข้อมูลจากผู้ประกอบการในประเทศกัมพูชา รับทราบว่า ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องขอผลทดสอบ Microbiological Test จากห้องปฏิบัติการของกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงยื่นหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์จากประเทศต้นทาง ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และใบรายงานผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพชีววัตถุ (Certificate of Analysis) เพื่อใช้ประกอบการขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์จากกระทรวงสาธารณสุขของประเทศกัมพูชาเพิ่มเติมด้วย

2.3.2.4 มาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารประเภทเครื่องดื่ม

ประเทศกัมพูชาได้มีการดำเนินการด้านผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อาทิ การกำหนดค่ามาตรฐานสารพิษตกค้างหรือปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits) ในอาหารโดยอ้างอิงจากมาตรฐาน Codex และการลงนามร่วมกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใน ASEAN Sectoral Mutual Recognition Arrangement for Inspection and Certification Systems on Food Hygiene for Prepared Foodstuff Products เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2561 ซึ่งข้อตกลง ASEAN ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบของประเทศสมาชิกให้มีระบบการตรวจสอบและการให้การรับรองด้านสุขอนามัยอาหารสอดคล้องกันเพื่อเป็นการส่งเสริมการค้า ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มการคุ้มครองผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3.2.5 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติเมื่อต้องการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

กระบวนการ	ขั้นตอน	หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ภาวะเทียบ	ภาวะเทียบที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานที่ออกภาวะเทียบ
กรณีสินค้านำเข้า				
ขอใบรับรองสุขอนามัยก่อนการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์	จัดเตรียมคำขอ โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องรูปแบบหรือแบบฟอร์มของคำขอ	กระทรวงสาธารณสุข	Sub-Decree No. 2 on	คณะรัฐมนตรีตามที่กระทรวงสาธารณสุขร้องขอ

กระบวนการ	ขั้นตอน	หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ภาวะเปรียบเทียบ	ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานที่ออกภาวะเปรียบเทียบ
	ยื่นคำขอใบรับรองสุขอนามัย พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ One Stop Window ซึ่งตั้งอยู่ที่ Department of Food and Drugs		Food Hygiene	
	จ่ายค่าธรรมเนียมตามอัตราที่ Food Safety Bureau กำหนด			
	หลังจากจ่ายค่าธรรมเนียมแล้ว Food Safety Bureau จะพิจารณาออกใบรับรองสุขอนามัย ซึ่งผู้ยื่นคำขอสามารถรับได้จาก One Stop Window			
แสดงใบศุลกากร	แสดงใบศุลกากรเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทางอิเล็กทรอนิกส์เมื่อสินค้าถึงที่ประเทศกัมพูชาพร้อมเอกสารประกอบ	กรมศุลกากร	Prakas No. 1447	กระทรวงการคลัง
ตรวจสอบสินค้านำเข้า	Camcontrol และกรมศุลกากรตรวจสอบสินค้านำเข้าหรือส่งออก	กระทรวงพาณิชย์	Law on the Management of Quality and Safety of Products and Services	รัฐบาลตามที่กระทรวงสาธารณสุขร้องขอ
		กรมศุลกากร	Prakas No. 569	กระทรวงการคลัง

กระบวนการ	ขั้นตอน	หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ภาวะเปรียบเทียบ	ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานที่ออกภาวะเปรียบเทียบ
กรณีสินค้าที่ผลิตในประเทศ				
ตั้งโรงงานผลิตสินค้า	ยื่นใบคำขออนุญาตก่อสร้างสถานที่ผลิต พร้อมเอกสารประกอบ	กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน	Prakas No. 607	กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน
	ยื่นใบคำขออนุญาตผลิต			
ตรวจสุขภาพบุคคล	ผู้ผลิตอาหาร ฯลฯ ต้องตรวจสุขภาพอย่างน้อยทุกหกเดือน	กระทรวงสาธารณสุข	Sub-Decree No. 2 on Food Hygiene	คณะรัฐมนตรีตามที่กระทรวงสาธารณสุขร้องขอ
ควบคุมสุขอนามัย	ควบคุมสุขอนามัยอาหาร ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิตจนกระทั่งผลิตภัณฑ์เสร็จสมบูรณ์ การขนส่ง และการตลาด	กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงสาธารณสุข	Sub-Decree No. 47	รัฐบาล
	จัดเตรียมเรื่องความปลอดภัยของอาหาร และนำระบบ FSMS มาปฏิบัติ	กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงอุตสาหกรรมฯ กระทรวงท่องเที่ยว กระทรวงสาธารณสุข และกรมศุลกากรฯ	Prakas No. 868	กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงอุตสาหกรรมฯ กระทรวงท่องเที่ยว กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการคลัง
กรณีสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตในประเทศ				
จดทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	ผู้ประกอบการยื่นแบบฟอร์มพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อขอจดทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน	Prakas No. 963	กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน

กระบวนการ	ขั้นตอน	หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ภาวะเปรียบเทียบ	ภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานที่ออกภาวะเปรียบเทียบ
ขอใบรับรองการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	ผู้ประกอบการยื่นแบบฟอร์มพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์หรือหนังสือรับรองความปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่งจากกระทรวงสาธารณสุข	กระทรวงสาธารณสุข	Prakas No. 165	กระทรวงสาธารณสุข
ฉลากบรรจุภัณฑ์	ติดฉลากบรรจุภัณฑ์ตามข้อกำหนดโดยมีข้อมูล อาทิ ชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม วันหมดอายุ	กระทรวงพาณิชย์	Prakas No. 329	กระทรวงพาณิชย์
	แสดงฉลากเป็นภาษาเขมร	กระทรวงอุตสาหกรรม	Prakas No. 1045	กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่และพลังงาน
			เหมืองแร่และพลังงาน	

2.3.3 การดำเนินการต่อไปในด้านภาวะเปรียบเทียบ

กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกับองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Food and Agriculture Organization’s support: FAO) จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety Law)¹ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยและคุณภาพของอาหารในทุกกระบวนการของห่วงโซ่อาหาร (food chain) ตามหลักการ Farm to Table Approach ทั้งนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวมีทั้งหมด 42 มาตราและมีสาระสำคัญประกอบด้วย

1) จัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลด้านความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety Authority) โดยมีหน้าที่ครอบคลุมการกำกับดูแลกระบวนการผลิต การวางจำหน่าย ช่องทางการจัดจำหน่าย การติดฉลากผลิตภัณฑ์ และการนำเข้า/ส่งออกผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการพัฒนานโยบายด้านความปลอดภัยอาหารในระดับประเทศ การกำหนดมาตรการด้านความเสี่ยงของอาหาร การให้ใบอนุญาต/ยกเลิกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้านอาหาร การห้ามจำหน่ายและการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ การกำหนดมาตรฐานด้านฉลากผลิตภัณฑ์ และการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกห้องปฏิบัติการเพื่อทำการทดสอบ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้

¹ ยังไม่มีกำหนดเวลาการออกใช้บังคับเป็นกฎหมาย

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และพลังงาน กระทรวงท่องเที่ยว กระทรวงสิ่งแวดล้อม และกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ต้องรายงาน Food Safety Authority เกี่ยวกับการดำเนินการด้านความปลอดภัยของอาหารเป็นระยะ

2) จัดตั้งคณะกรรมการด้าน Codex (National Codex Committee) ซึ่งมีหน้าที่พัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารและมาตรฐานคุณภาพของอาหารเพื่อเสนอให้ Food Safety Authority พิจารณานุมัติ รวมถึงมีหน้าที่ในการประสานงานกับ Codex Alimentarius Commission

3) ผู้ประกอบการจะต้องยื่นคำขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจด้านอาหารจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งธุรกิจด้านอาหารครอบคลุมถึงธุรกิจไม่ว่าจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดเตรียม การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง การบริการ การเก็บรักษา หรือการขายอาหาร ทั้งนี้ กระทรวงที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาคำขอ และให้ใบอนุญาตหรือปฏิเสธคำขอตามแนวทางที่กำหนดโดย Food Safety Authority

เมื่อผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตแล้ว ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องสุขอนามัยอาหารที่กำหนดโดย Food Safety Authority การติดฉลากบรรจุภัณฑ์โดยใช้ภาษาเขมรหรือมีภาษาเขมรประกอบสำหรับผลิตภัณฑ์นำเข้า และการโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารโดยไม่มีข้อมูลที่เป็นการหลอกลวงหรือสร้างความสับสนให้แก่ผู้บริโภคในประเด็นด้านคุณสมบัติ ลักษณะ คุณภาพ วันหมดอายุ วิธีการใช้ คำรับรอง และราคาของผลิตภัณฑ์อาหาร

4) Food Safety Authority หรือกระทรวงที่รับผิดชอบสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบการประกอบธุรกิจด้านอาหาร โดยสามารถตรวจสอบสถานประกอบการ ยานพาหนะ อุปกรณ์ ส่วนผสมของอาหาร บรรจุภัณฑ์ ฉลากผลิตภัณฑ์ และลูกจ้างของสถานประกอบการ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีอำนาจยึดผลิตภัณฑ์ที่เห็นว่าไม่ปลอดภัยสำหรับการบริโภคได้

5) กำหนดหลักเกณฑ์ในการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์อาหาร โดยในส่วนของ การนำเข้า นั้น หลักเกณฑ์จะไม่ครอบคลุมถึงสินค้าที่นำเข้ามาเพื่อบริโภคเอง (private use) สินค้าที่ผ่านเข้ามาก่อนที่จะส่งออกไปประเทศอื่น (transit) สินค้าที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัย และตัวอย่างสินค้าที่ไม่ได้มีไว้เพื่อการจำหน่าย

สินค้าที่นำเข้าต้องผ่านการตรวจสอบตามความเสี่ยง (risk-based) โดยคำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์อาหารหรือบรรจุภัณฑ์ รวมไปถึงโอกาสที่ผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวจะไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย นอกจากนี้ Food Safety Authority มีอำนาจกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารด้วย

6) กำหนดบทลงโทษปรับและ/หรือจำคุกสำหรับผู้จำหน่ายอาหารที่มีพิษหรือเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ผู้จำหน่ายอาหารไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่แสดงฉลากผลิตภัณฑ์ไม่ถูกต้องหรือทำให้เกิดความสับสน เป็นต้น

7) Food Safety Authority สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการได้โดยออกเป็นประกาศร่วมระหว่าง Food Safety Authority กับกระทรวงการคลัง

2.4 การเปรียบเทียบกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา

เมื่อเปรียบเทียบกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาจะพบว่ากฎระเบียบของประเทศไทยมีความแตกต่างจากกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาในบางประเด็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ฉลากผลิตภัณฑ์: กฎระเบียบด้านการแสดงฉลากอาหารของประเทศไทยจะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจัดทำฉลากที่มีข้อมูลซึ่งละเอียดกว่ากฎระเบียบของประเทศกัมพูชา อาทิ ต้องมีข้อความแสดงข้อมูลสำหรับผู้แพ้อาหาร แสดงชื่อกลุ่มหน้าที่ของวัตถุเจือปนอาหารร่วมกับชื่อเฉพาะ

2) หน่วยงานที่รับผิดชอบ: กฎระเบียบทั้งของประเทศไทยและประเทศกัมพูชากำหนดให้มีการขอใบอนุญาตการตั้งโรงงาน และใบอนุญาตการผลิตเช่นเดียวกัน แต่สำหรับประเทศไทย หน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตคือ กระทรวงสาธารณสุข ในขณะที่ประเทศกัมพูชา จะเป็นกระทรวงอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และพลังงาน

บทวิเคราะห์กฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรคในการขึ้นทะเบียน ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

ตลาดในประเทศกัมพูชาเป็นที่น่าสนใจสำหรับผู้ประกอบการไทยเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชาที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับผู้บริโภคในประเทศกัมพูชาเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารไทย และได้รับอิทธิพลจากสื่อทางโทรทัศน์ซึ่งเผยแพร่ภาพสินค้าและอาหารไทย จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ พบว่า ในปี 2560 ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับสองของสินค้าหลักที่ประเทศไทยส่งออกไปยังประเทศกัมพูชา โดยมีมูลค่าอยู่ที่ประมาณ 343 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไทยยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในการส่งออกได้อย่างเต็มที่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านความรู้และความเข้าใจกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีข้อกำหนดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการไทยในการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยสามารถแบ่งประเด็นการพิจารณาได้ดังนี้

3.1 อุปสรรคจากเนื้อหาของกฎระเบียบของประเทศกัมพูชา

(1) การขอใบรับรองสุขอนามัย

ผู้ประกอบการต้องยื่นคำขอใบรับรองสุขอนามัยจาก Food Safety Bureau ก่อนการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารมาในประเทศกัมพูชา โดยเอกสารที่ต้องยื่นประกอบมีหลายรายการและรวมถึงหนังสือรับรองมาตรฐานจากโรงงานผู้ผลิตสินค้า ได้แก่ GMP, GHP, HACCP ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการไทย เนื่องจาก แม้ว่าผู้ผลิตในประเทศไทยจะมีการดำเนินการตามระบบมาตรฐานในอุตสาหกรรมอาหาร ได้แก่ GMP และ HACCP มากขึ้น แต่ผู้ประกอบการที่ดำเนินการได้ตามมาตรฐานจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมส่งออกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ยังคงมีข้อจำกัดในด้านผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบมาตรฐาน นอกจากนี้ สำหรับประเทศไทย การผลิตตามมาตรฐาน GHP เป็นไปด้วยความสมัครใจและยังไม่มีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย

(2) การแสดงฉลากผลิตภัณฑ์

กฎระเบียบด้านฉลากของประเทศกัมพูชากำหนดให้มีการแสดงฉลากและข้อมูลเป็นภาษาเขมร จึงทำให้ผู้ประกอบการมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการจ้างบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาเขมรในแปลภาษาและจัดทำฉลาก

3.2 อุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก

(1) ความไม่แน่นอนของการใช้บังคับกฎระเบียบ

การใช้บังคับกฎระเบียบยังมีความไม่แน่นอนและอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เนื่องจากประเทศกัมพูชายังอยู่ในช่วงการพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหาร อาทิ ร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety Law) เนื่องจากกฎระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีระบบระเบียบเพียงพอ และยังไม่มีการกำหนดด้านการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารในหลายด้าน อาทิ การกำกับดูแลด้านความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์อาหาร ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะต้องติดตามการออกกฎระเบียบใหม่ ๆ ของประเทศกัมพูชา

นอกจากนี้ การที่กฎระเบียบของประเทศกัมพูชายังไม่มีข้อกำหนดด้านการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารในหลายด้านนั้น แม้จะทำให้ผู้ประกอบการไทยไม่มีภาระที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎระเบียบมาก แต่อีกมุมหนึ่ง กรณีดังกล่าวก็อาจทำให้เกิดความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องจะมีการปฏิบัติงานที่ไม่ชัดเจนและไม่เป็นมาตรฐาน

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบยังไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่อย่างเพียงพอ

ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบยังไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่หลายอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ผู้ประกอบการอาจต้องใช้เวลานานในการศึกษาข้อมูลกฎระเบียบ

(3) กฎระเบียบมักไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ

ผู้ประกอบการมีข้อจำกัดในด้านภาษา เนื่องจากกฎระเบียบบางฉบับจัดทำขึ้นในภาษาเขมรเท่านั้น จึงอาจทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถศึกษาหรือทำความเข้าใจกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

3.3 อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อกระบวนการร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety Law) เสร็จสิ้นและมีการออกใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎระเบียบที่เพิ่มมากขึ้นและมีความเข้มงวดขึ้นเมื่อเทียบกับกฎระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยผู้ประกอบการต้องขอใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้านอาหารจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง สินค้าที่นำเข้าต้องผ่านการตรวจสอบตามความเสี่ยง (risk-based) โดยคำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์อาหารหรือบรรจุภัณฑ์ด้วย ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการไทยในการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในอนาคตได้

ข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหาร ประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา

การจัดทำขั้นตอนและเอกสารสำหรับประกอบการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา การจัดทำข้อกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา ใช้วิธีการสำรวจข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารของ อย. และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ประกอบการภาคเอกชนซึ่งครอบคลุมถึงผู้ประกอบการรายใหญ่ และผู้ประกอบการ SMEs โดยมีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลตามที่ได้หารือกับ อย. ประกอบด้วย

(1) กรณีสัมภาษณ์ผู้บริหารของ อย. ได้แก่ รองเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(2) กรณีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้ประกอบการภาคเอกชน ได้แก่

(2.1) บริษัท คาราบาว ตะวันแดง จำกัด

(2.2) บริษัท สิงห์ อินเทอร์เน็ตชั่นแนล เฮดควอเตอร์ จำกัด

(3) กรณีสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ประกอบการภาคเอกชน ได้แก่

(3.1) บริษัท แปซิฟิก ซูการ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

(3.2) บริษัท บริษัท โคน่า เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด

(3.3) บริษัท ฟู้ดแอนด์ดริงส์ จำกัด (มหาชน)

ทั้งนี้ การคัดเลือกผู้ประกอบการภาคเอกชนพิจารณาจากรายชื่อบริษัทต้นแบบสำหรับเป็นที่ปรึกษาในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาตามที่ศูนย์ความร่วมมือระหว่างประเทศ กองแผนงานและวิชาการ อย. ได้หารือกับสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย รวมถึงบริษัทอื่น ๆ ที่มีประสบการณ์หรือมีแผนที่จะขยายตลาดในการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะประเทศกัมพูชา

อย่างไรก็ดี พบว่า การสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ประกอบการมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากตัวแทนของผู้ประกอบการบางราย ไม่ได้มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือข้อมูลครอบคลุมทุกประเด็นตามแบบสอบถาม จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการบางราย ไม่ได้ตอบคำถามในแบบสอบถามครบถ้วนทุกประเด็น

อนึ่ง รายงานการศึกษาในบทนี้จำแนกผลการศึกษาสอดคล้องกับรูปแบบการสัมภาษณ์ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถาม อันประกอบด้วย

(1) กรณีสัมภาษณ์ผู้บริหารของ อย. ประกอบด้วย

คำถามที่ 1 ภาพรวมการกำกับดูแลและส่งเสริมผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารประเภท เครื่องดื่ม) ของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำถามที่ 2 อุปสรรคในการส่งเสริมผู้ประกอบการของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

คำถามที่ 3 มุมมองต่อการดำเนินการในการสนับสนุนการส่งออกของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(2) กรณีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้ประกอบการภาคเอกชน และการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ

ส่วนที่ 2 ภาวะเสี่ยงที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุน

ส่วนที่ 4 ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของ อย. รวมถึงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

4.1.1 ภาพรวมการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารประเภทเครื่องดื่ม) ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ภายใต้ พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. 2522 บทบาทหน้าที่ของ อย. จะมุ่งเน้นกำกับดูแลและควบคุมอาหาร รวมถึงเครื่องดื่มให้มีความปลอดภัย และคุณภาพมาตรฐานเป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดย อย. จะทำหน้าที่กำกับดูแลสินค้าที่ผลิตและจำหน่ายในประเทศในด้านสถานที่ผลิต ผลิตภัณฑ์ และการโฆษณา ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มได้ดังนี้

1) เครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท เป็นอาหารที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 356) พ.ศ. 2556 โดยเครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่

- น้ำที่มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หรือออกซิเจนผสมอยู่ เช่น น้ำโซดา
- เครื่องดื่มที่มีหรือทำจากผลไม้ พืชหรือผัก เช่น น้ำส้ม 100%
- เครื่องดื่มที่มีหรือทำจากส่วนผสมที่ไม่ใช่ผลไม้ พืชหรือผัก เช่น น้ำหวานกลี้นครีมโซดา
- เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมที่เป็นผลไม้ พืชหรือผัก หรือไม่ใช่ผลไม้ พืชหรือผัก ชนิดเข้มข้นซึ่งต้องเจือจางก่อนการบริโภค เช่น น้ำส้มเขียวหวานชนิดเข้มข้น น้ำหวานกลี้นสละชนิดเข้มข้น
- เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมที่เป็นผลไม้ พืชหรือผัก หรือไม่ใช่ผลไม้ พืชหรือผัก ชนิดแห้ง เช่น เครื่องดื่มสำเร็จรูปชนิดผงกลี้น้ำผึ้งมะนาว

2) ผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการขออนุญาตสถานที่ผลิต หรือสถานที่นำเข้า (แล้วแต่กรณี) จาก ออย. กรณีสถานที่ผลิตหรือนำเข้าตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศ กรณีสถานที่ผลิตหรือนำเข้าตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ เมื่อได้รับใบอนุญาตสถานที่ผลิต หรือสถานที่นำเข้าแล้ว ผู้ประกอบการจะสามารถขอรับเลขสารบบอาหารได้ โดยยื่นคำขอจดทะเบียนอาหาร/แจ้งรายละเอียดอาหาร พร้อมรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ สูตรส่วนประกอบ ผลการตรวจสอบคุณภาพหรือมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางอินเทอร์เน็ตผ่านระบบ e-submission ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

3) เมื่อได้รับเลขสารบบอาหารแล้ว ผู้รับอนุญาตต้องจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 367) พ.ศ. 2557 เรื่อง การแสดงฉลากของอาหารในภาชนะบรรจุ และประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 383) พ.ศ. 2560 เรื่อง การแสดงฉลากของอาหารในภาชนะบรรจุ (ฉบับที่ 2)

4) เมื่อสินค้าได้วางจำหน่ายแล้ว ออย. จะมีหน้าที่ดำเนินการตรวจติดตาม ฝ่าละเมิดผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ

4.1.2 อุปสรรคในการส่งเสริมผู้ประกอบการของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

อุปสรรคในการส่งเสริมผู้ประกอบการสามารถแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

(1) ด้านกฎระเบียบของประเทศกัมพูชา

กฎระเบียบของประเทศกัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย อีกทั้ง การสืบค้นข้อมูลด้านกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาเป็นไปอย่างยากลำบาก และการสื่อสารข้อมูลด้านการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะส่งออกสินค้าไปยังประเทศกัมพูชาต้องใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลมากขึ้น

(2) ด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก

อุปสรรคในการส่งออกอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยเอง เช่น กระบวนการในการขอเอกสารเพื่อการส่งออก และขั้นตอนที่เกิดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา เนื่องจากประเทศกัมพูชามีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารและการควบคุมการนำเข้า นอกจากนี้ ยังพบว่าอุปสรรคหลักของการดำเนินธุรกิจในประเทศกัมพูชาคือการที่กฎระเบียบของประเทศกัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจค่อนข้างสูง

4.1.3 มุมมองต่อการดำเนินการในการสนับสนุนการส่งออกของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(1) ด้านนโยบายเพื่อสนับสนุนการส่งออก

แม้การส่งเสริมผู้ประกอบการในการส่งออกจะไม่ใช่งานหลักของ อย. แต่ อย. ก็ได้มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในบางประเด็น เช่น การจัดทำหนังสือรับรองเพื่อการส่งออกให้แก่ผู้ประกอบการ อันประกอบด้วย หนังสือรับรองสถานที่ผลิตอาหาร (Certificate of Manufacturer) หนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ (Certificate of Free Sale) และหนังสือรับรองสูตรส่วนประกอบ (Certificate of Ingredient) พร้อมทั้ง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มอยู่เป็นระยะ

นอกจากนี้ อย. มีนโยบายสำหรับการผลิตอาหารเพื่อการส่งออก (ไม่มีการจำหน่ายในประเทศ) โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ขอรับเฉพาะใบอนุญาตสถานที่ผลิต โดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอรับเลขสารบบอาหาร

(2) ด้านระบบเพื่อสนับสนุนการส่งออก

สำนักอาหารได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการผ่านการจัดทำเครื่องมือต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการสามารถศึกษาเพื่อดำเนินการขออนุญาต ได้แก่ คู่มือประชาชน คู่มือการตรวจประเมินสถานที่ผลิตอาหารตามกฎหมาย คู่มือสร้างบัญชีผู้ใช้งาน Open ID เพื่อเข้าใช้งานระบบสารสนเทศของ อย. คู่มือการออกไปส่งชำระในระบบ e-submission และคู่มือการตั้งชื่ออาหาร

นอกจากนี้ สำนักอาหารได้ใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาระบบการอนุญาต โดยได้นำเอาระบบ e-submission มาใช้สำหรับการดำเนินการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอได้ตลอด 24 ชั่วโมง ลดการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการยื่นคำขอ ได้แก่ 1) การขอรับเลขสารบบอาหาร 2) การคัดกรองคำขอผลิตภัณฑ์ที่มี Negative list 3) การขออนุญาตสถานที่ผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหาร

และ 4) การให้บริการออกหนังสือรับรองสถานที่ผลิต (Certificate of Manufacturer) หรือหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ (Certificate of Free Sale)

4.1.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา

(1) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อย. ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่นในประเทศไทย เช่น กระทรวงพาณิชย์ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเพื่อสนับสนุนการส่งออก เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังต่างประเทศมีหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ อย. ควรมีการเจรจากับหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชาเพื่อที่จะให้ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มที่ได้รับการรับรองจาก อย. มีมาตรฐานและสามารถส่งออกไปขายยังประเทศกัมพูชาได้ทันที โดยไม่ต้องมีการเรียกเอกสารเพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชา

(2) การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทย

การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทยสามารถทำได้ผ่านการเปิดเวทีจับคู่เจรจาทางธุรกิจ โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ SMEs และการจัดทำ e-learning หรือการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำขอต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา ให้เหมาะสมกับประเภทของผู้ประกอบการ (เช่น ผู้ประกอบการรายใหญ่ ผู้ประกอบการ SMEs)

(3) การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารของ อย. และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องควรผลักดันให้มีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในต่างประเทศ โดยอาจจัดให้มีการฝึกอบรมหรือจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบให้แก่เจ้าหน้าที่ดังกล่าว

(4) การให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

สถานทูตไทยหรือหน่วยงานภาครัฐไทยในต่างประเทศ เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศในทำนองเดียวกับ Japan International Cooperation Agency (JICA) ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีสำนักงานอยู่ในประเทศไทยและเป็นหน่วยงานที่มุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการญี่ปุ่นในประเทศไทย

4.2 ข้อมูลจากผู้ประกอบการ

4.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ

ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ สามารถสรุปจากแบบสอบถามได้ดังนี้

(1) เงินลงทุน/ทุนจดทะเบียน

สถานประกอบการมีเงินลงทุน/ทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 5-4,500 ล้านบาท โดยสถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างที่มีเงินลงทุน/ทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 20 ล้านบาทมี 2 แห่ง

(2) จำนวนปีที่มีการดำเนินธุรกิจนับจากเริ่มก่อตั้ง

สถานประกอบการที่มีการดำเนินธุรกิจมากกว่า 20 ปี มี 2 แห่ง และสถานประกอบการที่มีการดำเนินธุรกิจน้อยกว่า 20 ปี มี 3 แห่ง

(3) ประเภทของสถานประกอบการ

สถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ผลิตเครื่องดื่ม 4 แห่ง และสถานประกอบการอีก 1 แห่งไม่ได้เป็นผู้ผลิตแต่เป็นผู้ส่งออก นอกจากนี้ สถานประกอบการที่เป็นทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้จัดจำหน่ายส่ง และผู้จัดจำหน่ายปลีก มีเพียง 1 แห่ง

(4) ร้อยละของลักษณะ/รูปแบบการผลิต

สถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง 1 แห่ง ผลิตเครื่องดื่มโดยมีตราสินค้าเป็นของตนเอง ร้อยละ 100 และสถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างอีก 1 แห่ง ผลิตเครื่องมือแพทย์ประเภทผลิตตามลูกค้า กำหนดร้อยละ 70 และผลิตโดยมีตราสินค้าเป็นของตนเองร้อยละ 30 และมีสถานประกอบการ 3 แห่ง ที่ไม่ได้ระบุข้อมูลร้อยละของลักษณะ/รูปแบบการผลิต

(5) กำลังการผลิต

จากแบบสอบถาม พบว่า มีเพียงผู้ประกอบการเดียวที่ระบุกำลังการผลิต คือ 4,200 แกรมม่า

(6) จำนวนคนงาน

จากแบบสอบถาม พบว่า มีเพียงผู้ประกอบการเดียวที่ระบุจำนวนคนงาน คือ 450 คน

(7) ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่สถานประกอบการดำเนินการผลิต หรือจัดจำหน่าย

สถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง 4 แห่งมีการผลิตเครื่องดื่ม และสถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างยังมีการผลิตอาหารประเภทอื่นด้วย เช่น เครื่องแกง ซอส น้ำตาล

(8) ประมาณการรายได้รวมของกิจการ

สถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างมีประมาณการรายได้รวมตั้งแต่ 11-10,000 ล้านบาทต่อปี

(9) การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหาร

สถานประกอบการในกลุ่มตัวอย่างทุกแห่งมีการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารไปยังกลุ่มประเทศอาเซียน โดยสถานประกอบการที่มีการส่งออกไปยังประเทศกัมพูชา มี 4 แห่ง ซึ่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออกไปยังประเทศกัมพูชา ได้แก่ เบียร์ โซดา และเครื่องดื่มอื่น ๆ

(10) แผนการขยายตลาดไปยังต่างประเทศ

สถานประกอบการที่มีแผนที่จะขยายตลาดไปต่างประเทศ 4 แห่ง โดยผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะส่งออกได้ เช่น เครื่องแกง ซอส อาหารพร้อมทานแช่แข็ง น้ำตาล น้ำมะพร้าว นมมะพร้าว มะพร้าวอบกรอบ เครื่องดื่มชูกำลัง และอีก 1 แห่งไม่มีแผนที่จะขยายตลาดไปต่างประเทศเนื่องจากสถานประกอบการดังกล่าวมีการส่งออกทั่วโลกอยู่แล้ว

(11) การตั้งโรงงานผลิตในต่างประเทศ

จากแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ประกอบการ 1 แห่งที่มีการตั้งโรงงานผลิตในต่างประเทศ

(12) การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา หรือมีฝ่ายวิจัยและพัฒนา

จากแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ประกอบการ 2 แห่งที่ระบุว่ามีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา หรือมีฝ่ายวิจัยและพัฒนา

4.2.2 ภาวะเปรียบเทียบที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา

(1) รายการภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา

จากการสำรวจข้อมูล ข้อกำหนดตามภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ข้อกำหนดด้านสุขอนามัย ข้อกำหนดด้านฉลากผลิตภัณฑ์ ข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร ข้อกำหนดด้านการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม และภาวะเปรียบเทียบด้านอื่น ๆ ซึ่งจากแบบสอบถามสามารถสรุปข้อกำหนดตามภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศกัมพูชาที่ผู้ประกอบการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษา ดังนี้

1) ข้อกำหนดด้านสุขอนามัย อาทิ การยื่นคำขอใบรับรองสุขอนามัย (Food Hygiene Certificate) และการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสุขอนามัยของโรงงานผลิต พนักงาน สถานที่จัดเก็บสินค้า ยานพาหนะขนส่งสินค้า ส่วนผสมที่ใช้ การนำระบบการบริหารความปลอดภัยของอาหารมาปฏิบัติ (Food Safety Management System: FSMS) รวมถึงการตรวจสอบสินค้านำเข้า โรงงานการผลิต การตรวจสอบสถานที่จัดเก็บสินค้า การขนส่งสินค้า และสถานที่จัดจำหน่ายสินค้า

2) ข้อกำหนดด้านฉลากผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องมีข้อมูลประกอบด้วย ชื่อของผลิตภัณฑ์ ชื่อและที่อยู่ของผู้รับผิดชอบ แหล่งที่มา น้ำหนักหรือปริมาณ หมายเลขรุ่นการผลิต วันที่ผลิต วันหมดอายุ ส่วนผสม คำแนะนำการใช้ ใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกหมุนเวียนในตลาด เครื่องหมายการค้า และฉลากต้องใช้ภาษาเขมร

3) ข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร ได้แก่ การแสดงใบศุลกากรเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทางอิเล็กทรอนิกส์เมื่อสินค้าถึงที่ประเทศกัมพูชาและต้องยื่นเอกสารประกอบ ได้แก่ บัญชีราคาสินค้า บัญชีบรรจุหีบห่อสินค้า ใบขนส่งสินค้า ใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ใบประกันภัยสินค้า ใบอนุญาตการส่งออก ใบอนุญาตการส่งออกของสินค้า และการตรวจสอบสินค้านำเข้าโดยกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากร

4) ข้อกำหนดในภาวะเทียบด้านการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารในประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วย

4.1) การจดทะเบียนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกับกระทรวงอุตสาหกรรมโดยซึ่งมีเอกสารประกอบด้วยแบบฟอร์มคำขอ ตัวอย่างฉลาก หนังสือรับรองการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า รายการส่วนผสมที่ใช้ในการผลิต วงจรชีวิตตัวอย่างย่อของผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ หนังสือรับรองการปฏิบัติตามมาตรฐาน

4.2) การขอหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ (Certificate of Free Sale) พร้อมเอกสารประกอบ ได้แก่ แบบฟอร์มคำขอ หนังสือแสดงการปฏิบัติตามมาตรฐาน

5) ภาวะเทียบด้านอื่น ๆ ได้แก่ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทอาหาร และข้อกำหนดเกี่ยวกับปริมาณสารปนเปื้อน สารตกค้าง

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบรายละเอียดข้อมูลด้านภาวะเทียบของประเทศกัมพูชาว่าผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามภาวะเทียบใดบ้าง เนื่องจากเมื่อได้มีการส่งออกสินค้าไปยังประเทศกัมพูชา ผู้ประกอบการไทยจะมีคู่ค้าซึ่งเป็นผู้ประกอบการในประเทศกัมพูชาดำเนินการจัดเตรียมเอกสารและดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ในฝั่งของประเทศกัมพูชาให้ทั้งหมด

(2) การจัดลำดับภาวะเทียบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชา

การจัดลำดับภาวะเทียบที่อาจเป็นอุปสรรคจะแบ่งออกเป็น 1) อุปสรรคจากเนื้อหาของภาวะเทียบ และ 2) อุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก ดังนี้

2.1) อุปสรรคจากเนื้อหาของกฎระเบียบ

ผู้ประกอบการเกือบทุกรายไม่พบอุปสรรคหรือปัญหาในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาในด้านต่าง ๆ ตาม (1) ข้างต้น โดยในรายละเอียด มีผู้ประกอบการ 1 แห่งที่พบอุปสรรคหรือปัญหาในระดับน้อยที่สุดจากปัจจัย ได้แก่ 1) การยื่นเอกสารแสดงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์เพื่อประกอบการขอใบรับรองสุขอนามัย 2) ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานที่จัดเก็บสินค้า สถานที่จัดจำหน่ายสินค้า ส่วนผสมที่ใช้ 3) การนำระบบการบริหารความปลอดภัยของอาหารมาปฏิบัติ 4) การตรวจสอบโรงงานการผลิต สถานที่จัดเก็บสินค้า การขนส่งสินค้า สถานที่จัดจำหน่ายสินค้า 5) การระบุใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกหมุนเวียนในตลาดบณฉลากผลิตภัณฑ์ 6) การใช้ภาษาเขมรบนฉลาก 7) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทอาหาร และ 8) ข้อกำหนดเกี่ยวกับปริมาณสารปนเปื้อน สารตกค้าง และมีผู้ประกอบการ 1 แห่งที่พบอุปสรรคหรือปัญหาในระดับน้อยจากปัจจัย ได้แก่ การยื่นเอกสารใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าตามข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร การตรวจสอบสินค้านำเข้า

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยนำมาจัดลำดับกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาที่อาจเป็นอุปสรรคโดยใช้วิธีการให้น้ำหนักคะแนนแบ่งเป็น 6 ระดับ คือ

ระดับคะแนน	หมายถึง
1	ผู้ประกอบการเห็นว่าไม่เป็นอุปสรรค
2	ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด
3	ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับน้อย
4	ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง
5	ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับมาก
6	ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นอุปสรรคในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนค่าเฉลี่ย เพื่อนำมาประกอบการจัดลำดับกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาที่อาจเป็นอุปสรรค ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูล สามารถจัดลำดับได้ดังนี้

อุปสรรคลำดับที่ 1 ข้อกำหนดด้านสุขอนามัย

อุปสรรคลำดับที่ 2 ข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร

อุปสรรคลำดับที่ 3 ข้อกำหนดด้านฉลากผลิตภัณฑ์

(2) อุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก

อุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออกแบ่งออกเป็น 6 ประการ ได้แก่ 1) ความไม่แน่นอนของการบังคับใช้กฎระเบียบ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่อย่างเพียงพอ 3) กฎระเบียบมักไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ 4) เอกสารยากแก่การกรอก 5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่แน่นอน และ 6) ความล่าช้าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยนำมาจัดลำดับอุปสรรคด้านขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก โดยใช้วิธีการให้น้ำหนักคะแนนแบ่งเป็น 6 ระดับ คือ

ระดับคะแนน	หมายถึง
1	ผู้ประกอบการเห็นว่าไม่เป็นอุปสรรค
2	ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด
3	ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับน้อย
4	ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับปานกลาง
5	ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับมาก
6	ผู้ประกอบการเห็นว่า เป็นอุปสรรคในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนค่าเฉลี่ย เพื่อนำมาประกอบการจัดลำดับกฎระเบียบของประเทศกัมพูชาที่อาจเป็นอุปสรรค ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูล สามารถจัดลำดับได้ดังนี้

อุปสรรคลำดับที่ 1 ข้อมูลกฎระเบียบไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่อย่างเพียงพอ (3.4 คะแนน)

อุปสรรคลำดับที่ 2 กฎระเบียบมักไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ (3.2 คะแนน)
 ผู้ประกอบการพบข้อจำกัดทางด้านภาษา เนื่องจากกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ มักไม่มีการจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ ผู้ประกอบการจึงต้องอาศัยคู่ค้าในประเทศกัมพูชาเป็นผู้ดำเนินการจัดเตรียมเอกสารและดำเนินการตามกฎระเบียบต่าง ๆ ให้

อุปสรรคลำดับที่ 3 ความไม่แน่นอนของการบังคับใช้กฎระเบียบ (3 คะแนน)

อุปสรรคลำดับที่ 4 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่แน่นอน และความล่าช้าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (1.6 คะแนน)

ผู้ประกอบการให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ในขั้นตอนการตรวจเอกสาร เจ้าหน้าที่แต่ละคนมีการตีความข้อกำหนดที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากการพิจารณาคำขอต่าง ๆ และเอกสารที่ต้องใช้ยื่นประกอบการพิจารณาจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่แต่ละคน

อุปสรรคลำดับที่ 5 เอกสารยากแก่การกรอก (1.2 คะแนน)

4.2.3 ข้อมูลด้านความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุน

ในการศึกษาข้อมูลด้านความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุน ผู้วิจัยได้ระบุประเด็นความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุนในแบบสอบถาม 8 ประการ ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น การจัดอบรม 2) การจัดทำคู่มือเกณฑ์ความตกลงอาเซียนที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 3) การจัดทำสรุปข้อมูลหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม 4) การจัดศึกษาดูงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 5) การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งในรูปแบบตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน 6) การกำหนดมาตรการด้านแรงจูงใจ อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษี 7) การจัดหาแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และ 8) ส่งเสริมภาพลักษณ์ และความน่าเชื่อถือในคุณภาพ และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศไทย

แบบสอบถามในส่วนนี้จะกำหนดให้ผู้ประกอบการจัดลำดับประเด็นความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือหรือสนับสนุน และผู้วิจัยใช้วิธีการให้น้ำหนักคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน	หมายถึง
1	ผู้ประกอบการต้องการ แต่ไม่ได้จัดลำดับ
2	ผู้ประกอบการจัดลำดับเป็นความต้องการลำดับที่ 4
3	ผู้ประกอบการจัดลำดับเป็นความต้องการลำดับที่ 3
4	ผู้ประกอบการจัดลำดับเป็นความต้องการลำดับที่ 2
5	ผู้ประกอบการจัดลำดับเป็นความต้องการลำดับที่ 1

ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนค่าเฉลี่ย เพื่อนำมาประกอบการจัดลำดับความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือ หรือสนับสนุน ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูล สามารถจัดลำดับได้ดังนี้

ความต้องการลำดับที่ 1 การจัดทำสรุปข้อมูลหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม (4.3 คะแนน)

ความต้องการลำดับที่ 2 การกำหนดมาตรการด้านแรงจูงใจ อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษี (3.3 คะแนน)

ความต้องการลำดับที่ 3 การจัดทำคู่มือเกณฑ์ความตกลงอาเซียนที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (2 คะแนน)

ความต้องการลำดับที่ 4 การส่งเสริมภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือในคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศไทย (1.6 คะแนน)

ความต้องการลำดับที่ 5 การให้ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดศึกษาดูงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน และการจัดหาแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (0.3 คะแนน)

4.2.4 ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ในภาพรวม ผู้ประกอบการ เห็นว่า อุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่เกิดจากขั้นตอนกระบวนการในการส่งออก อาทิ ภาวะเปรียบเทียบซึ่งมักไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ และข้อมูลภาวะเปรียบเทียบที่ได้รับการเผยแพร่อย่างเพียงพอ มากกว่าเนื้อหาของภาวะเปรียบเทียบเอง ซึ่งผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1) อย. ควรมีการเจรจาหารือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชาเพื่อพิจารณาข้อกำหนดภายใต้ภาวะเปรียบเทียบของไทยที่มีความเหมือนกับข้อกำหนดภายใต้ภาวะเปรียบเทียบของกัมพูชา ซึ่งหากเป็นกรณีที่ข้อกำหนดเหมือนกัน เมื่อผู้ประกอบการไทยได้รับการรับรองจาก อย. แล้ว ควรให้หน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชายอมรับการรับรองดังกล่าวด้วย หรือในทำนองเดียวกัน เอกสารหลักฐานที่ อย. รับรองแล้ว ควรนำไปยื่นต่อหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชาได้โดยไม่ต้องยื่นเอกสารอื่นใดเพิ่มเติม

2) ผู้ประกอบการรายใหญ่มักไม่พบปัญหาในการหาคู่ค้าทางธุรกิจในประเทศกัมพูชา เนื่องจากด้วยชื่อเสียงที่มี ผู้ประกอบการกัมพูชาจะเป็นฝ่ายที่ยื่นข้อเสนอหรือติดต่อผู้ประกอบการไทยก่อน แต่ในทางกลับกัน ผู้ประกอบการ SMEs อาจประสบปัญหาในการหาคู่ค้าทางธุรกิจ ดังนั้น อย. ควรส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ในประเด็นดังกล่าวด้วย

3) ผู้ประกอบการเห็นว่า ควรมีการจัดทำเอกสารการตีความภาวะเปรียบเทียบฉบับกลาง เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้ไขเอกสารหลายรอบเนื่องจากการตีความภาวะเปรียบเทียบหรือใช้ดุลพินิจแตกต่างกันของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในประเทศกัมพูชา

5.1 สรุป

รายงานการศึกษาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในต่างประเทศ รวมไปถึงภาวะเปรียบเทียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพ เนื่องจากผลิตภัณฑ์สุขภาพเป็นสินค้ากลุ่มสำคัญที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์) ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 และยังเป็นสินค้าที่ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนต้องการส่งออกเพื่อแข่งขัน โดยกลุ่มผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ศึกษาคือ ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม

จากการศึกษาภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาและภาวะเปรียบเทียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตอาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา พบว่า ภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชามีความไม่แน่นอน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชาอยู่ในระหว่างการปรับปรุงกฎระเบียบการกำกับดูแลด้านผลิตภัณฑ์อาหาร รวมไปถึงอยู่ในระหว่างการร่างกฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยอาหาร (Food Safety Law) โดยกระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน การกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชาจะตกอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง ซึ่งครอบคลุมถึงกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และพลังงาน โดยมีภาวะเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตอาหารหลายฉบับ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

- 1) ภาวะเปรียบเทียบด้านผลิตภัณฑ์อาหารของประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วย ภาวะเปรียบเทียบด้านสุขอนามัยอาหาร และภาวะเปรียบเทียบด้านฉลากบรรจุภัณฑ์
- 2) ภาวะเปรียบเทียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชา ซึ่งประกอบด้วยภาวะเปรียบเทียบพิธีการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า การขออนุญาตการผลิต การขออนุญาตวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม และมาตรฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตอาหารประเภทเครื่องดื่ม

ภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชามีความแตกต่างกับภาวะเปรียบเทียบของประเทศไทยในบางประเด็น เช่น รายการข้อมูลที่ต้องแสดงบนฉลากผลิตภัณฑ์ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกใบอนุญาตตั้งโรงงานและใบอนุญาตการผลิต

สำหรับประเด็นด้านภาวะเปรียบเทียบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาหรือต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังกัมพูชา นั้น จากการสำรวจข้อมูลโดยการ

สัมภาษณ์ผู้บริหารของ ออย. พบว่า อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งเกิดจากการที่ภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชา มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และการสืบค้นข้อมูลด้านภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชาซึ่งเป็นไปอย่างยากลำบาก รวมถึงการสื่อสารข้อมูลด้านการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะส่งออกสินค้าไปยังประเทศกัมพูชาต้องใช้เวลาในการศึกษา ข้อมูลมากขึ้น ในทำนองเดียวกัน จากการประชุมเชิงปฏิบัติการและสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ประกอบการภาคเอกชน พบว่า ผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาหรือพบอุปสรรคจากเนื้อหาของภาวะเปรียบเทียบในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดในประเด็นข้อกำหนดด้านสุขอนามัยอาหาร ข้อกำหนดด้านพิธีการศุลกากร และข้อกำหนดด้านฉลากผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการบางรายไม่ประสบปัญหาหรือพบอุปสรรคจากเนื้อหาของภาวะเปรียบเทียบแต่อย่างใด ในขณะที่ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญจะเกิดจากขั้นตอนและกระบวนการในการส่งออกมากกว่า โดยอุปสรรคลำดับที่ 1 คือ ข้อมูลภาวะเปรียบเทียบไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่อย่างเพียงพอ อุปสรรคลำดับที่ 2 คือ ภาวะเปรียบเทียบไม่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษ อุปสรรคลำดับที่ 3 คือ ความไม่แน่นอนของการบังคับใช้ภาวะเปรียบเทียบ อุปสรรคลำดับที่ 4 คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่แน่นอน และความล่าช้าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และอุปสรรคลำดับที่ 5 คือ เอกสารยากแก่การกรอก

สืบเนื่องจากประเด็นปัญหาและอุปสรรคข้างต้น ผู้ประกอบการประสงค์ที่จะให้ภาครัฐช่วยเหลือ หรือ สนับสนุนดังต่อไปนี้ ความต้องการลำดับที่ 1 การจัดทำสรุปข้อมูลหมายของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม ความต้องการลำดับที่ 2 การกำหนดมาตรการด้านแรงจูงใจ อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษี ความต้องการลำดับที่ 3 การจัดทำคู่มือเกณฑ์ความตกลงอาเซียนที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ความต้องการลำดับที่ 4 การส่งเสริมภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือในคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศไทย ความต้องการลำดับที่ 5 การให้ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดศึกษาดูงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน และการจัดหาแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหาในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียน

จากการศึกษาข้อมูลภาวะเปรียบเทียบของประเทศกัมพูชา รวมถึงผลการวิเคราะห์ภาวะเปรียบเทียบที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในประเทศกัมพูชาและต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังประเทศกัมพูชา พร้อมทั้งผลการศึกษาที่ได้จากการสำรวจข้อมูลจาก

ผู้บริหาร อย. และผู้ประกอบการภาคเอกชน นำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหา ในเวทีการเจรจาของภูมิภาคอาเซียนได้ดังนี้

(1) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

อย. ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่นในประเทศไทย เช่น กระทรวงพาณิชย์ ในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างกันเพื่อสนับสนุนการส่งออกและวางแผนการเจรจาด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภท เครื่องดื่มไปยังต่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มไปยังต่างประเทศมีหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ อย. ควรมีการ เสร็จจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชาเพื่อที่จะให้ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มที่ได้รับการ รับรองจาก อย. มีมาตรฐานและสามารถส่งออกไปขายยังประเทศกัมพูชาได้ทันที โดยไม่ต้องมีการเรียก เอกสารเพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศกัมพูชา

(2) การจัดทำคู่มือการลงทุน

ควรมีการเจรจาหรือขอความร่วมมือให้ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศมีการจัดทำคู่มือการ ลงทุนในผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม ซึ่งระบุถึงขั้นตอนและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบ รวมถึง ข้อกำหนดในกฎระเบียบที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ประกอบการในกลุ่ม ประเทศสมาชิกผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจภายใต้ กฎระเบียบ รวมถึงควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการออกหรือปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ อาหารประเภทเครื่องดื่มอยู่เป็นระยะ เพื่อช่วยลดอุปสรรคด้านระยะเวลาในการศึกษากฎระเบียบต่าง ๆ และลดข้อจำกัดทางด้านภาษาของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเอง

(3) การสนับสนุนด้านวิจัยและพัฒนา

ควรมีการสนับสนุนให้มีความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนความรู้ด้าน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการ

(4) การพัฒนาศักยภาพทีมเจรจาด้านต่างประเทศของ อย.

ปัจจัยที่สำคัญในการวางแผนเจรจา คือ บุคลากรของ อย. ที่ทำงานด้านประเทศ โดยเฉพาะทีม เสร็จจากต่างประเทศ ซึ่งควรได้รับการพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่ม ในทักษะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จะช่วยส่งเสริมให้ อย. สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ อาหารประเภทเครื่องดื่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

5.3 แนวทางส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

การส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มภายใต้การกำกับดูแลของ อย. สามารถทำได้โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปรับปรุงการดำเนินงานของ อย. ดังนี้

(1) การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทย

การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไทยจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศได้มากขึ้น และยังช่วยลดอุปสรรคที่อาจเกิดจากกฎระเบียบในต่างประเทศ โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการสามารถทำได้หลายประการ โดยประการที่ 1 คือ การเปิดเวทีจับคู่เจรจาทางธุรกิจ โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ SMEs เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักหรือได้รับการยอมรับในต่างประเทศมากพอกับผู้ประกอบการรายใหญ่ที่จะมีผู้ประกอบการกัมพูชาเป็นฝ่ายยื่นข้อเสนอทางการค้าหรือขอเป็นคู่ค้า

ประการที่ 2 คือ การจัดทำ e-learning หรือการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำขอต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของประเทศกัมพูชา ให้เหมาะสมกับประเภทของผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการแต่ละรายอาจมีประสบการณ์หรือความรู้ความเข้าใจด้านขั้นตอนหรือกฎระเบียบในระดับที่แตกต่างกัน

ประการที่ 3 คือ การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิต โดยการให้ความช่วยเหลือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น การจัดอบรม การจัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ รวมถึงการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในรูปแบบตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน เพื่อผลักดันให้ผู้ประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบโจทย์ตลาดได้มากขึ้น

ประการที่ 4 คือ การจัดศึกษาดูงานด้านผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการนอกเหนือจากความรู้ด้านเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจกับผู้ประกอบการต่างประเทศ รวมถึงจะได้เข้าใจตลาดหรือผู้บริโภคของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะได้นำข้อมูล และประสบการณ์ดังกล่าว มาปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินธุรกิจของตนเอง

ประการที่ 5 คือ การส่งเสริมภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือในคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(2) การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารของ อย. และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มหรือที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ควรผลักดันให้มีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเครื่องดื่มในต่างประเทศ โดยอาจจัดให้มีการฝึกอบรมหรือจัดทำคู่มือให้แก่เจ้าหน้าที่ดังกล่าว รวมถึงควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับผู้ประกอบการภาคเอกชนเป็นระยะ เพิ่มเติมจากการมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการด้วย

(3) การให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

อย. และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมทั้งผู้ประกอบการไทยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในประเทศไทยและผู้ประกอบการไทยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในต่างประเทศ โดยอาจขอความร่วมมือจากสถานทูตไทยหรือหน่วยงานภาครัฐไทยในต่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลหรือด้านกฎระเบียบต่าง ๆ รวมถึงมีมาตรการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศโดยอาจเทียบเคียงได้กับกรณีการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมผู้ประกอบการของ Japan International Cooperation Agency (JICA) ของประเทศญี่ปุ่น

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2554). คู่มือการค้าและการลงทุน ราชอาณาจักร
กัมพูชา.

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2558). คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการ
ลงทุนในกัมพูชา.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2558). การศึกษาข้อมูลกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการ
นำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพ.

ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่าง
ประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย. (2558). ธุรกิจร้านอาหารในกัมพูชาและโอกาสของผู้ประกอบการ
ไทย.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Thanh Vo. (2018). Cambodia: Update on the draft Food Safety Law. Global Agricultural
Information Network.

Reach Kram No. NS/RKM/0600/001 Law on the Management of Quality and Safety of
Products and Services

Sub-Decree No. 2 on Food Hygiene

Sub-Decree No. 47 on Food Hygiene for Human

Prakas No. 165 on Issuance of Certificate of Free Sale and Providing Health Certificate

Prakas No. 211 on Roles and Responsibilities of Control Agent for Pharmaceuticals, Food,
Medical Equipment, and Cosmetics and Private Medical, Paramedical and Medical Aid Services

Prakas No. 329 on Measure Against Food Product Devoid of Appropriate Packaging
Labels

Prakas No. 569 on Inspection of Imported and Exported Goods and Conveyance

Prakas No. 607 on Procedures and Formalities for Establishment of Factory and
Handicraft

Prakas No. 868 on The Implementation and Institution Arrangements of Food Safety
Based on the Farm to Table Approach

Prakas No. 963 on Registration of Industrial Product

Prakas No. 1045 on Cambodian Standard CS 001-2000 Labelling of Food Product

Prakas No. 1447 on Provision and Procedures for Customs Declaration

Draft Food Safety Law